

Remissvar Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet

Åtgärder som stärker konkurrenskraften för Arlanda flygplats

Stockholms Handelskammare

SOU 2025:67

Diarienummer: LI2025/01130

Oktober 2025

Inledning och sammanfattning

Stockholms Handelskammare har länge varit engagerad i flyget och dess betydelse för svenskt välstånd och utveckling. Det är ett engagemang som kommer kvarstå så länge som krävs för att återupprätta Arlanda till en internationell hubb att vara stolt över.

Stockholms Handelskammare välkomnar utredningen *“Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet”* och delar slutsatsen att flygplatsen spelar en avgörande roll för Sveriges konkurrenskraft, tillgänglighet och för den nationella sammanhållningen.

Samtidigt måste vi understryka att svenskt flyg befinner sig på ett sluttande plan, med allt svagare förbindelser både inrikes och till omvärlden. Vikande passagerarsiffror leder till färre avgångar och destinationer, som i sin tur gör det mindre attraktivt att flyga. Arlanda har sedan länge förlorat sin ställning som Nordens ledande flygplats. Konsekvenserna för Sverige, Stockholm, och våra företags konkurrenskraft är digra. En långsiktig kraftsamling krävs för att återuppbygga de förbindelser som förlorats. Implementeringen av slutsatserna från denna utredning utgör ett gott första steg, men är i sig otillräckligt för att vända denna utveckling. Den måste följas av ytterligare åtgärder tvärs flera områden.

Vi ser positivt på ambitionen att stärka Arlanda som Nordens ledande flygplats, och vill särskilt framhålla vikten av förbättrad tillgänglighet till och från flygplatsen. Två områden framstår som särskilt avgörande:

1. Utse en särskild förhandlingsperson för att sänka kostnader för passagerare på Arlandabanan. Genomför omedelbart de av Trafikverket föreslagna åtgärder som berör Arlanda, inklusive en förstärkning av E4:an och expressbusslinjer från Stockholm.
2. Satsa på Sverige genom att sluta en parlamentarisk överenskommelse som säkrar flygets konkurrenskraft och klimatneutralitet.
 - Stärk inrikesflyget genom att införa trafikslagsneutrala resepolicyer i offentliga verksamheter.
 - Utveckla en nationell strategi med konkreta åtgärder för att minska flygets klimatpåverkan.
 - Uppgradera Arlanda till en modern flygplats både vad gäller bekvämlighet och med syfte att klara av en förväntad ökad resandevolym.

För att uppnå en konkret förbättring föreslår vi att regeringen tillsätter en särskild förhandlingsperson med uppdrag att förhandla fram sänkta biljettpreiser och nya villkor för trafiken på Arlandabanan. Dessutom ser vi det som av yttersta vikt att de åtgärder som finns med i Trafikverkets förslag till Nationell plan för transportinfrastruktur 2026-2037 omhändertas av regeringen och återfinns i den fastställda kraven.

Arlandas är av avgörande betydelse för Sverige och svenska företag

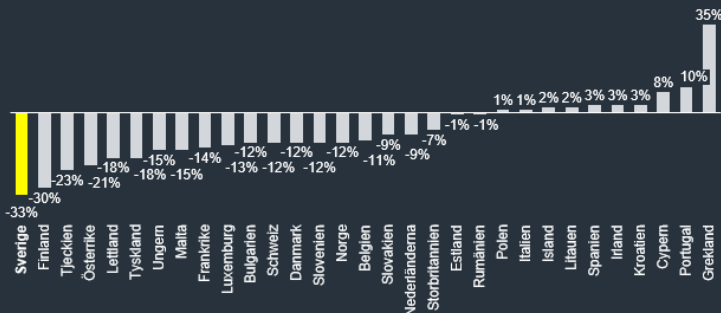
Arlanda är Sveriges huvudsakliga internationella flygplats och fungerar som landets viktigaste port mot omvärlden. Flygplatsen har en central roll för näringslivets internationella kontakter, handel, turism och kompetensförsörjning. Ett starkt och tillgängligt Arlanda är därför inte bara en regional fråga, utan en nationell angelägenhet.

För att Arlanda ska kunna utvecklas som ett konkurrenskraftigt nav krävs att tillgängligheten förbättras på ett sätt som gynnar både resenärer, miljö och samhällsekonomi.

Under de senaste åren har Arlanda tappat mark i jämförelse med flera andra nordiska flygplatser, både vad gäller antal direktlinjer, passagerarvolym och kommersiell utveckling. Detta gäller särskilt i jämförelse med Köpenhamn.

Svensk flygkonnektivitet har haft den sämsta utvecklingen i EU sedan 2019

Förändring i flygkonnektivitet mellan 2019-25, länder i EU

Kommentarer

ACI:s *air connectivity-index* är ett samlat mått på hur lätt det är att nå resten av världen från ett land eller flygplats.

Måttet väger samman antalet destinationer och avgångsfrekvens. Destinationerna inkluderar både direkflyg och indirekta flyg som kräver mellanlandningar, där indirekta rutter viktas efter byteslid och omväg.

4 2025-10-06 | Källa: ACI Europe, Airport Industry Connectivity Report 2025

Handelskammaren har sammanställt ACI, Airports Council International, tillgänglighetsindex. Det visar att svenskt flyg har förlorat en tredjedel av den internationella tillgängligheten sedan 2019 – den sämsta utvecklingen i EU.

Detta tapp har flera förklaringar. Ett stort hinder är den otillräckliga tillgängligheten och de höga kostnaderna för marktransporter till flygplatsen. Höga biljettpreiser på Arlandabanan, trängsel på E4:an och bristande kopplingar mellan kollektivtrafik och flyg gör att Arlanda i praktiken blir svårare och dyrare att nå än sina nordiska konkurrenter. Den skadliga flygskatten har också påverkat Arlandas tillgänglighet negativt. Dess avskaffande var både nödvändigt och välkommet, men räcker inte för att ensamt ändra utvecklingen.

Stockholm är en utpräglad huvudkontorsekonomi och Sveriges näringsliv i stort är globalt orienterat. Betydelsen av internationell tillgänglighet får inte underskattas. Den allt sämre internationella tillgängligheten underminerar redan Sverige och Stockholms roll som Nordens starkaste näringslivscentra, och om inget görs kommer situationen förvärras. Som den största näringslivsorganisationen i Mälardalsområdet är det annars vår uppfattning att det kan komma att leda till att bolag väljer att lämna Stockholm för att placera sina huvudkontor på andra platser i Europa. Detta skulle inte bara vara ett hårt slag mot huvudstaden utan också skada svensk konkurrenskraft och tillväxt på lång sikt.

En gedigen utredning med positiva förslag

Arlanda flygplats har halkat efter andra likvärdiga flygplatser och har sedan 2003 gått från att vara Nordens största till Nordens tredje största flygplats. Det påverkar svensk attraktivitet och konkurrenskraft. Sedan 2019 har Sveriges tillgänglighet försämrats mest av alla länder i EU och det är en utveckling som snabbt behöver vändas.

Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet är en gedigen utredning med många bra och genomförbara förslag. Det är viktigt att utredningen nu tas omhand och genomförs på ett effektivt sätt. Arlanda har över tid utretts flera gånger. Denna utredning är mer gedigen i sin omfattning och också betydligt mer konkret till vilka åtgärder man vill se. Stockholms Handelskammare välkomnar detta. Vi kommenterar några av förslagen nedan men vi vill ändå understryka att vi ställer oss bakom ambitionen, omfattningen och de flesta av förslagen som utredningen för fram. Ett batteri med åtgärder för att göra svenskt flyg framgångsrikt och utsläppsneutralt

För att Arlanda ska kunna återta sin position som Nordens ledande flygplats krävs därför målmedvetna och konkreta insatser för att förbättra tillgängligheten både för privatresenärer och för företag som är beroende av flygplatsens funktion. Några av dessa är:

Utse en särskild förhandlingsperson för att sänka kostnader för passagerare på Arlandabanan.

En grundpelare i det batteri av förändringar som krävs för att vända utvecklingen är ett tydligt initiativ från regeringen för att sänka kostnaden för passagerare på Arlandabanan. Detta kan bara uppnås genom förhandling med Arlandabanans nuvarande ägare, Arlandabanan Infrastructure AB, och andra berörda aktörer om sänkta avgifter och nya avtalsvillkor. Regeringen bör tillsätta en särskild förhandlingsperson för att omförhandla gällande villkor. Förhandlingspersonen ges ett tydligt uppdrag att sänka biljettpriserna på Arlandabanan till i närheten av nivån för regionaltåg och pendeltåg inom Mälardalen.

En sådan statligt initierad omförhandling är den kanske snabbaste åtgärden som i dagsläget kan stärka Arlanda. Den skulle också förbättra kollektivtrafikens konkurrenskraft och minska biltrafiken till flygplatsen – med positiva effekter på trängsel och utsläpp i vägnätet.

Genomför omedelbart de av Trafikverket föreslagna åtgärder som berör Arlanda.

Arlanda flygplats har utretts på längden och tvären under de senaste 20 åren. Förslagen för att öka tillgängligheten via väg- och järnväg i den senaste utredningen är, liksom många förslag i tidigare utredningar, i huvudsak kloka och nödvändiga. Tyvärr har tidigare utredda förslag aldrig lämnat ritbordet. Situationen får inte upprepas med den nya utredningen. Arlanda har utretts tillräckligt – det är hög tid att gå från ord till handling. Två av de viktigaste förslagen från den senaste utredningen är:

- Förstärk kapaciteten på E4:an.
- Skapa en arbetsgrupp tillsammans med Region Stockholm med syfte att upprätta de föreslagna Expressbusslinjerna som kan stärka kollektivtrafiken till och från flygplatsen.

Satsa på Sverige genom att sluta en blocköverskridande överenskommelse som säkrar flygets konkurrenskraft och klimatneutralitet.

Politiken som förts under 2000-talet har inte stärkt svenskt flyg – tvärtom har utvecklingen varit mycket negativ. En annan framtid är möjlig. Genom att riksdagspartierna enas om ett paket för att förbättra flygtillgängligheten och eliminera flygets klimatpåverkan kan ett starkt budskap skickas till omvärlden att det är rätt att satsa på Sverige.

a) Stärk inrikesflyget genom att införa trafikslagsneutrala resepolicyer i offentliga verksamheter.

Kommuner, regioner, och statliga myndigheter har under det senaste decenniet kraftigt minskat sitt resande med flyg, med stora konsekvenser för inrikesflyget. Detta är till stor del drivet av nya resepolicyer som inskränker möjligheten att välja flyg. Sådana policyer bör bli trafikslagsneutrala, och klimatpåverkan hanteras genom val av hållbara flygbränslen eller andra kompensatoriska åtgärder. Idag missgynnas flyget kraftigt med negativa konsekvenser för svensk konkurrenskraft.

*b) Utveckla en nationell **strategi med konkreta åtgärder** för att minska flygets klimatpåverkan*

Flygsektorn måste ges bättre förutsättningar att nå netto noll klimatpåverkan. Flera projekt för att producera flygbränsle i Sverige pågår. Andra lösningar, från el- eller vätgasdrivna flygplansmodeller till optimering av ruttval eller metoder som minskar kondensationsstrimmor, existerar i tidiga stadier. Utred vilket stöd dessa behöver för att bli framgångsrika och konkurrenskraftiga och hur en mekanism för att leverera det stödet borde se ut.

c) ***Uppgradera Arlanda.***

Inled diskussioner med Swedavia kring nödvändiga åtgärder på Arlanda flygplats för att göra flygplatsen attraktiv och bekväm för passagerare, samt säkra kapacitet för nya flygbolag och en framtida passagerarökning.

Att stoppa denna utveckling bör vara varje regerings prioritet och då är det hög tid att gå från ord till handling. Avslutningsvis vill Stockholms Handelskammare understryka vikten av att dessa åtgärder inte kan vänta utan att det är av stor vikt att regeringen visar handlingskraft. Arlanda flygplats är utredd tillräckligt; det är hög tid att skrida till handling.